

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL: 28/2023

DYDDIAD CYHOEDDI: 08/03/2023

Deall effaith Ymyriadau Treth Gyngor yng Nghymru: Dileu'r Gosb o Garchar am Beidio â Thalu Treth Gyngor

Crynodeb Gweithredol

1. Cefndir

- 1.1 Mae ystod o opsiynau gorfodi ar gael i gynghorau yng Nghymru a Lloegr ar gyfer casglu dyledion y Dreth Gyngor. Tan yn ddiweddar, roedd hyn yn cynnwys yr opsiwn i wneud cais i'r llys ynadon i roi dedfryd o garchar am hyd at dri mis i ddyledwyr Treth Gyngor. Yng Nghymru, mae'r opsiwn hwn wedi'i ddileu ers 1 Ebrill 2019.
- 1.2 Cyn iddo gael ei ddileu yng Nghymru, roedd yr opsiwn o draddodi i'r carchar yn fwy na bygythiad i rai nad oeddynt wedi talu'r Dreth Gyngor. Amcangyfrifir bod bron i 700 o bobl wedi cael eu hanfon i'r carchar yng Nghymru a Lloegr am beidio â thalu'r Dreth Gyngor rhwng 2010 a 2017.
- 1.3 Roedd galwadau cynyddol wedi bod i ddileu'r gosb o garcharu dyledwyr Treth Gyngor yng Nghymru a Lloegr ers nifer fawr o flynyddoedd . Yn dilyn ymgynghoriad, cyflwynwyd Rheoliadau'r Dreth Gyngor (Gweinyddu a Gorfodi) (Diwygio) (Cymru) 2019. Dywedir yn y nodyn esboniadol fod y rheoliad yn "gwneud diwygiadau i Reoliadau 1992 i ddileu pwr awdurdodau bilio yng Nghymru i wneud cais i lys ynadon am ddyroddi gwarant i draddodi dyledwr treth gyngor i garchar".
- 1.4 Roedd cynghorau lleol yng Nghymru wedi mynegi pryder ynghylch effaith dileu'r gosb o garchar a'r bygythiad o garchar ar gyfraddau casglu Treth Gyngor. Mae angen i gynghorau lleol gasglu cymaint â phosib o drethi lleol sy'n ddyledus gan aelwydydd sydd â'r modd i dalu i ariannu gwasanaethau. Yn ôl Llywodraeth Cymru, "(Y)chydig o dystiolaeth sydd bod perthynas rhwng defnyddio'r broses draddodi a chyfraddau casglu, ond mae mwy a mwy o dystiolaeth mai'r ffordd orau o reoli lefelau casglu ac ôl-ddyledion yw drwy ymgysylltu'n gynnar â dinasyddion." . Gan nodi pryder cynghorau yng Nghymru, cytunodd Llywodraeth Cymru i fonitro effaith y newid rheoliadol hwn ar gasglu Treth Gyngor.

1.5 Fel rhan o'r gwerthusiad hwn, ceisiodd Llywodraeth Cymru archwilio effaith y newid rheoleiddiol hwn ar gasglu Treth Gyngor. Cynhaliwyd yr ymchwil yn 2022 ac roedd yn cynnwys ymchwil desg, dadansoddi ystadegol meintiol a chyfweliadau â rhanddeiliaid allweddol.

2. Canfyddiadau allweddol

2.1 Mae COVID-19 a'r argyfwng costau byw wedi cael effaith amlwg ar gyfraddau casglu treth gyngor. Mae hyn yn golygu na ellir defnyddio tueddiadau o ran cyfraddau casglu yn unig fel tystiolaeth o effaith dileu'r gosb o garchar.

Prif ganfyddiadau'r gwerthusiad o'r broses

2.2 Mae lefel uchel o ymwybyddiaeth o fewn cynghorau fod y gosb o garchar am beidio â thalu'r dreth gyngor wedi'i dileu.

2.3 Mae lefel y newid mewn gweithgarwch gorfodi o ganlyniad i'r mesur yn amrywio o un cyngor i'r llall. Y prif newidiadau a nodwyd gan gynghorau oedd cynnydd yn y defnydd a wneir o orchmynion arwystlo, rhagor o atgyfeirio yn ôl at gasglwyr trethi a chynnydd mewn achosion o ddileu dyled Treth Gyngor.

2.4 Roedd yn destun pryder i Cyngor ar Bopeth Cymru fod rhai cynghorau yng Nghymru yn dal heb ddiweddarau deunydd cyfathrebu yn sgil dileu'r gosb o garchar am beidio â thalu Treth Gyngor.

Prif ganfyddiadau'r gwerthusiad o'r effaith

2.5 Wrth gymharu cyfraddau casglu cynghorau yng Nghymru o 2017-2018 tan 2021-2022 gyda grwpiau rheoli, gwelir bod cyfraddau cyfartalog casglu Treth Gyngor yng Nghymru yn uwch nag oeddynt yn Lloegr ac yn yr Alban, ac o'u cymharu â chynghorau tebyg yn Lloegr. Cynghorau Cymru oedd yr unig grwp a weithredodd y mesur o ddileu'r gosb o garchar o fewn amserlen y broses gymharu.

2.6 Llwyddodd cynghorau Cymru i gynnal cyfraddau casglu Treth Gyngor ers 2019 yn well na chynghorau yn Lloegr a'r grwp rheoli o gynghorau tebyg yn Lloegr.

2.7 Dangosodd ymchwil a gynhaliwyd gan Policy in Practice cyn y pandemig COVID-19 mai dau ffactor yn unig oedd â chydberthynas ystadegol arwyddocaol â chyfraddau casglu: uchafswm y Gostyngiad Treth Gyngor a ddyfernid gan y cyngor a'r lefel tlodi lleol. Nid oedd polisi casglu Treth Gyngor yn cael effaith fesuradwy ar gyfraddau casglu Treth Gyngor.

2.8 Mae dileu'r gosb o garchar am beidio â thalu Treth Gyngor wedi arwain at heriau i gynghorau o ran ymgysylltu â grwpiau penodol o bobl nad ydynt yn talu, megis rhai nad yw dulliau casglu eraill, megis gorchymyn atafaelu enillion neu orchymyn arwystlo, yn briodol iddynt.

2.9 Roedd Cyngor ar Bopeth Cymru o'r farn fod effaith dileu'r gosb o garchar yn gadarnhaol iawn. Mae'n rhoi cyfle i ddyledwyr dalu ar gyfradd y gallant ei fforddio. Cyn dileu'r gosb, roedd tystiolaeth fod rhai dyledwyr mor bryderus ynghylch y defnydd o'r gosb o garchar nes eu bod yn ad-dalu'r ddyled ar lefel a oedd yn achosi niwed iddynt eu hunain.

3. Casgliad

- 3.1 Mae'r gwaith dadansoddi ystadegol a wnaed ar gyfer y gwaith ymchwil hwn, ynghyd â chanfyddiadau gwaith ymchwil blaenorol a wnaed gan Policy in Practice, yn awgrymu nad yw dileu'r gosb o garchar am beidio â thalu Treth Gyngor wedi effeithio ar gyfraddau casglu Treth Gyngor yng Nghymru.
- 3.2 Er nad yw'n ymddangos fod dileu'r gosb o garchar wedi cael effaith fesuradwy ar gyfraddau casglu Treth Gyngor, mae pryder yn parhau ynghylch yr effaith ar gyfraddau casglu Treth Gyngor mewn lleiafrif o gynghorau yng Nghymru. Dywedodd bron bob cyngor fod y mesur wedi gwneud ymgysylltu â grwpiau penodol o bobl nad ydynt yn talu yn fwy heriol. Mae'n debygol fod cyfanswm dyled y bobl hyn nad ydynt yn talu yn fach o'i gymharu â chyfanswm y Dreth Gyngor a gesglir ac, felly, ychydig iawn o effaith y mae'n ei chael ar gyfraddau casglu Treth Gyngor.
- 3.3 Mae canfyddiadau'r gwaith ymchwil hwn yn awgrymu bod dileu'r gosb o garchar wedi cael effaith ar weithgarwch gorfodi cynghorau, gyda mwy o ddefnydd o orchmynion arwystlo, atgyfeirio at asiantaethau dyled a dileu dyledion.
- 3.4 Mae'n destun pryder fod lleiafrif bychan o ddeunydd cyfathrebu gan gynghorau yn dal i gyfeirio at y gosb o garchar a bod lleiafrif o swyddogion gorfodi yn dal i ddefnyddio'r bygythiad o garchar. O ystyried ymwybyddiaeth cynghorau o'r mesur, a'r gefnogaeth gyffredinol gan gynghorau i'r mesur o ddileu'r gosb o garchar, mae'n debygol fod hyn o ganlyniad i ddiffyg diweddarau o ran hyfforddiant, gwefannau a dulliau cyfathrebu eraill.

4. Argymhellion

- 4.1 Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda chynghorau Cymru i bennu'r carfannau y mae casglu dyled ganddynt wedi mynd yn fwy heriol o ganlyniad i ddileu'r gosb o garchar. Mae'n bosib y byddai amlygu'r carfannau mwy problemus - ar wahân i'r aelwydydd heb fodd i dalu - o gymorth i gyflwyno mesurau i gynorthwyo cynghorau. Er enghraifft, pwerau casglu ychwanegol, rhannu arferion da o ran casglu gan y grwpiau hyn a chanllawiau safonol ynghylch llwybrau casglu.
- 4.2 Dylai cynghorau Cymru adolygu eu holl sianeli cyfathrebu i sicrhau bod pob cyfeiriad at y gosb o garchar wedi'i ddileu. Efallai y bydd angen i gynghorau sicrhau bod hyfforddiant ynghylch dileu'r gosb o garchar yn cael ei ymestyn i'r holl staff ac i asiantau gorfodi allanol.
- 4.3 Mae effaith COVID-19 a'r argyfwng costau byw yn cymhlethu'r dasg o werthuso effaith dileu'r gosb o garchar ar gyfraddau casglu. Dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynnal gwerthusiad pellach ymhellach i ffwrdd o effaith COVID-19 a phan fydd lefelau tlodi yn debycach i lefelau cyn 2019.

Awduron: Zoe Charlesworth, Policy in Practice; Alex Clegg, Policy in Practice; Adam Knight-Markiegi, MEL Research.

Dadansoddi ar gyfer Polisi

Analysis for Policy

Adroddiad Ymchwil Llawn: Owens, N. (2023) *Deall effaith Ymyriadau Treth Gyngor yng Nghymru: Dileu'r Gosb o Garchar am Beidio â Thalu Treth Gyngor*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, rhif adroddiad GSR 28/2023.

Ar gael yn: <https://www.llyw.cymru/deall-ffaith-ymyriadau-treth-gyngor-yng-nghymru-dileu-gosb-o-garchar-am-beidio-thalu-treth-gyngor>

Safbwyntiau'r ymchwilydd sy'n cael eu mynegi yn yr adroddiad hwn, ac nid ydynt o reidrwydd yn cynrychioli safbwyntiau Llywodraeth Cymru

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Nerys Owens

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth
Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Llywodraeth Cymru
Caerdydd
CF10 3NQ

E-bost: Ymchwil.GwasanaethauCyhoeddus@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma ar gael yn Saesneg hefyd.
This document is also available in English.

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol: 978-1-80535-584-7